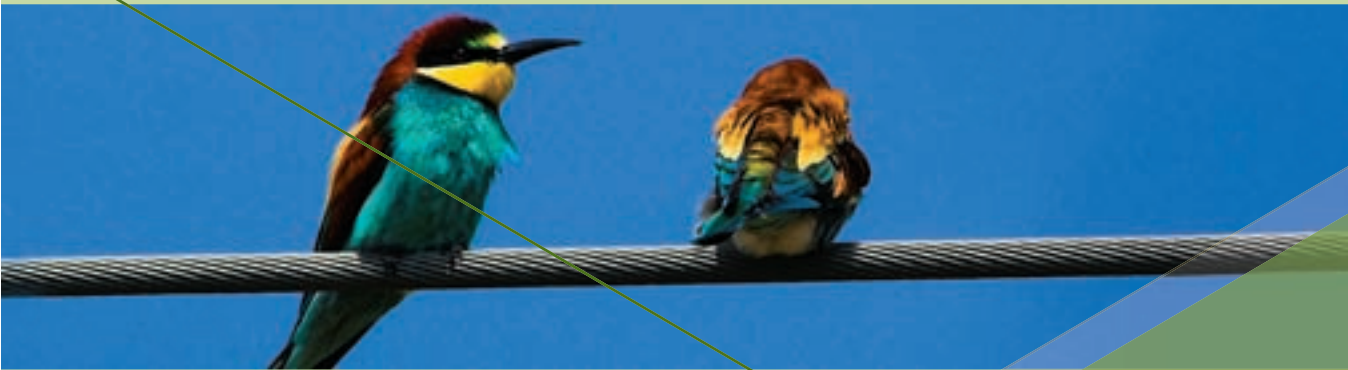

Narava in biotska raznovrstnost

Slovenija je ena izmed držav z nadpovprečno biotsko raznovrstnostjo, z veliko vrstami na majhnem prostoru. Premore okoli 24 tisoč vrst živih bitij, številne ocene vseh potencialnih vrst pa se gibljejo med 45 in 120 tisoč, od tega je 800 živalskih in 66 rastlinskih vrst endemičnih. V svetovnem merilu se lahko ponaša z eno najvišjih podzemeljskih biotskih pestrosti in je z 58 % vrstno zelo dobro ohranjenih gozdov ena najbolj gozdnatih evropskih držav. Veliko raznovrstnost rastlin kaže predvsem zahodni del Slovenije, zaskrbljivo pa je povečanje deleža invazivnih vrst v zadnjem desetletju.

Končuje se vzpostavljanje območij za ohranitev narave. Tako imamo danes 12 % ozemlja na zavarovanih območjih, 52 % na ekološko pomembnih območjih in 36 % varovanega z Naturo 2000. Status naravne vrednote

ima 14 910 naravnih vrednot, med katerimi je 8381 jam, pri katerih se posegi in dejavnosti izvajajo le, če ni drugih prostorskih ali tehničnih možnosti.

Dobro deluje sistem dovoljenj glede ohranjanja narave in odškodninski sistem zaradi škode, ki jo povzročajo živali zavarovanih vrst. Leta 2006 je nastalo 850 škodnih dogodkov, ki jih je največkrat povzročil medved, in za odškodnino je bilo izplačanih več kakor 230 tisoč evrov. Vzpostavljen in delujoč je sistem trgovine s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami ter njihovimi deli. Poteka tudi nadgradnja informacijskih sistemov za lažje vsakodnevno delo in skladno s programi se izvaja tudi obveščanje javnosti o stanju, pripravi in izvajanju zakonodaje. Sistem spremljanja stanja biotske raznovrstnosti še ni vzpostavljen.

21. Zavarovana območja

Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino v Republiki Sloveniji. Med objekte in območja naravnih vrednot štejemo predvsem redke, dragocene, znamenite ali drugače vredne: geološke pojave, minerale in fosile ter njihova nahajališča, površinske in podzemne kraške pojave, podzemne jame, soteske in tesni ter druge geomorfološke pojave, ledenike in oblike ledeniškega delovanja, izvire, slapove, brzice, jezera, barja, potoke in reke z obrežji, morsko obalo, rastlinske in živalske vrste, njihove izjemne osebkne ter njihove življenjske prostore, ekosisteme, krajino in oblikovano naravo. V Sloveniji smo zavarovali 14 910 naravnih vrednot, med katerimi je 8381 jam.

Območje, ki je določeno za zavarovanje ene ali več naravnih vrednot, imenujemo zavarovano območje. Poznamo jih več vrst. Širša zavarovana območja so narodni park, regijski park in krajinski park, ožja zavarovana območja pa so naravni spomenik, naravni rezervat in strogi naravni rezervat. V Sloveniji imamo en strogi naravni rezervat, 52 naravnih rezervatov in 1185 naravnih spomenikov.

Narodni park je veliko območje s številnimi naravnimi vrednotami in z veliko biotsko raznovrstnostjo. V pretežnem njegovem delu je prvobitna narava z ohranjenimi ekosistemi in naravnimi procesi, v manjšem njegovem delu pa so lahko tudi območja večjega človekovega vpliva, ki pa so z naravo skladno povezana. Edini slovenski narodni park je Triglavski narodni park. Obsega 838 kvadratnih kilometrov, kar je dobre štiri odstotke površine Slovenije. Spada med najstarejše evropske parke,

prvo varovanje sega v leto 1924, ko je bil ustanovljen Alpski varstveni park.

Regijski park je obsežno območje regijsko značilnih ekosistemov in krajine z večjimi deli prvobitne narave in območji naravnih vrednot. Ta se prepletajo z deli narave, kjer je človekov vpliv večji, a je z naravo uravnotežen. V Sloveniji so trije regijski parki: Kozjanski park, Notranjski regijski park in Regijski park Škocjanske jame.

Krajinski park je območje s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost. V Sloveniji je 42 krajinskih parkov. Po površini je največji Krajinski park Goričko, ki se s parki v sosednjih Avstriji in na Madžarskem povezuje v trideželni park Goričko-Raab-Örség.

Strogi naravni rezervat je prav tako območje naravno ohranjenih geotopov, življenjskih prostorov ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, kjer potekajo naravni procesi brez človekovega vpliva.

Naravni rezervat je območje geotopov, življenjskega prostora ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki se z uravnoteženim delovanjem človeka v naravi tudi vzdržuje.

Naravni spomenik je območje z eno ali več naravnimi vrednotami, ki imajo izjemno obliko, velikost, vsebino ali lego ali so redek primer naravne vrednote. (UK)

Zavarovana območja so določena za zavarovanje ene ali več naravnih vrednot, tudi naravne dediščine Slovenije. Zdaj imamo v državi en strogi naravni rezervat, 52 naravnih rezervatov in 1185 naravnih spomenikov, 42 krajinskih parkov, tri regijske parke in en narodni park.

Navezava na kazalce

<http://kazalci.arso.gov.si>

- Varovana območja narave
- Varovana območja narave in kmetijstvo
- Obisk naravnih znamenitosti
- Ogrožene vrste
- Velikost populacij izbranih vrst ptic

Podatki in viri:

Krajinski park Goričko. URL: <http://www.park-goricko.org/default.asp> (povzeto 2. 8. 2007).

Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot. Uradni list Republike Slovenije, št. 111/2004 in 70/2006.

Register zavarovanih območij. Agencija Republike Slovenije za okolje, 2005.

Triglavski narodni park (TNP). URL: <http://www.tnp.si/> (povzeto 2. 8. 2007).

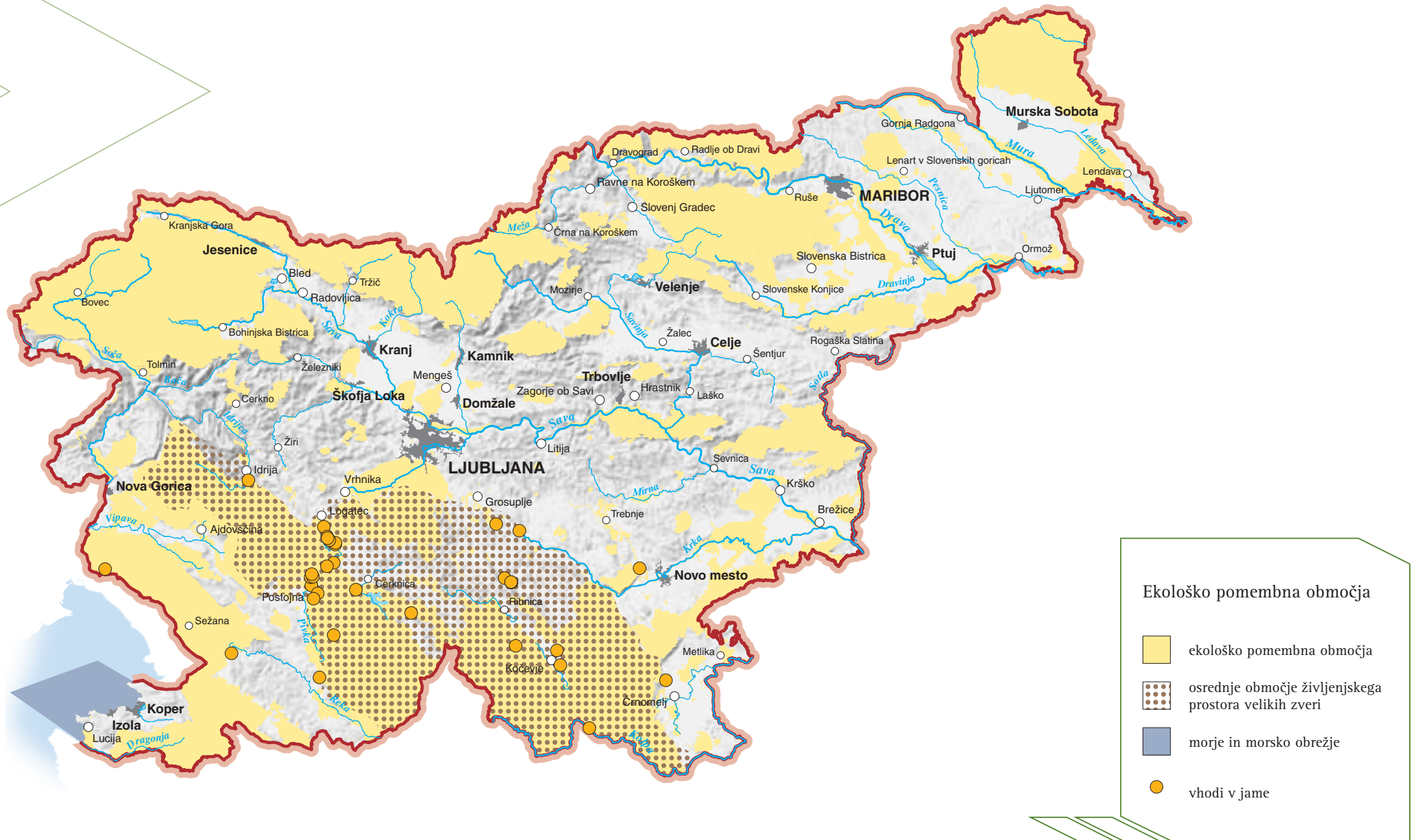
Varstvo naravnih vrednot. Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://www.arso.gov.si/narava/> (povzeto 3. 8. 2007).

Zakon o ohranjanju narave. Uradni list Republike Slovenije, št. 96/2004-ZON-UPB-2.

Zavarovana območja. Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://www.arso.gov.si/narava/> (povzeto 2. 8. 2007).

Karta: Zavarovana območja. Skladišče digitalnih kart in podatkov, Agencija Republike Slovenije za okolje, 2007.

22. Ekološko pomembna območja

Merilo: 1 : 1 100 000. Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2007.

Slovenija po bogati biotski raznovrstnosti izstopa izmed evropskih držav, kar ugotavljajo na osnovi različnih metodologij tako domači kot tuji strokovnjaki. Ima več območij z ohranjenimi habitatnimi tipi, ki so posledica ekstenzivne kmetijske rabe in sonaravnega, večnamenskega in trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Kljub temu je po ocenah ogroženih 10 % vseh praprotnic in semenk ter 56 % vretenčarjev (sesalci, ptiči, plazilci, dvoživke, ribe). Ogroženi so tudi nekateri habitatni tipi, najbolj podzemski, obalni in morski, stoječe in tekoče vode ter suha in vlažna travišča. Največjo odgovornost za ohranjanje biotske raznovrstnosti nosi Slovenija pri endemičnih vrstah ter vrstah, njihovih habitatih in habitatnih tipih, ki izginjajo tako pri nas kot v Evropi.

Ekološko pomembno območje je po Zakonu o ohranjanju narave območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Vključuje območja habitatnih tipov, ki so biotsko izjemno raznovrstni ali dobro ohranjeni, območja, kjer so habitatni ogroženih, endemičnih ali zavarovanih vrst, in območja, ki bistveno prispevajo k ohranjanju naravnega ravnovesja, kakršne so npr. selitvene poti živali. Ustrezno biogeografsko razporejena ekološko pomembna območja, ki so med seboj povezana, lahko tvorijo ekološko omrežje.

Po teh kriterijih je v Sloveniji 52 % ozemlja na ekološko pomembnih območjih, ki jih je določila vlada z uredbo leta 2004.

Kot ekološko pomembno območje je med drugim določeno tudi osrednje območje življenjskega prostora velikih zveri, veliko 347 784 ha, 32 kraških jam, ki so na karti označene s svojimi vhodi ter morje in morsko obrežje z 22 545 ha. Sestavni del ekološko pomembnih območij so območja Natura 2000, ki tvorijo ekološko omrežje na evropski ravni.

V okviru ekološko pomembnih območij se zagotavlja ohranitev habitatnih tipov v ugodnem stanju. Habitatni tip pa je v ugodnem stanju takrat, ko je naravna razširjenost tipa in območij, ki jih pokriva, uravnotežena ali se večja ter lahko predvidevamo, da bo zaradi primerne sestave, naravnih procesov in ustrezne rabe tako tudi v prihodnje. Zato zanje veljajo nekatere varstvene usmeritve in pravila ravnanja, ki jih je treba upoštevati pri urejanju prostora in rabi naravnih dobrin. So eno izmed izhodišč za izdelavo naravovarstvenih smernic in obvezno izhodišče pri urejanju prostora in rabi naravnih dobrin, pridobitev naravovarstvenih pogojev in naravovarstvenega soglasja za posege v ta območja pa ni potrebna.

Za ugotavljanje stanja in učinkovitosti ukrepov varstva rastlinskih in živalskih vrst in habitatnih tipov na ekološko pomembnih območjih je predvideno stalno spremljanje s pomočjo kazalcev. Pri tem se posebna pozornost nameni vrstam, s stanjem katerih se najbolj očitno odražajo spremembe v habitatih drugih vrst oziroma v habitatnih tipih. Takšne vrste so na primer ptice in metulji. (UK)

Ekološko pomembna območja obsegajo 52% ozemlja Slovenije in so določena za ohranjanje biotske raznovrstnosti, zato zanje veljajo nekatere varstvene usmeritve in pravila ravnanja, ki jih je treba upoštevati pri urejanju prostora in rabi naravnih dobrin.

Navezava na kazalce

<http://kazalci.arso.gov.si>

- Varovana območja narave
- Varovana območja narave in kmetijstvo
- Ogrožene vrste
- Velikost populacij izbranih vrst ptic
- Podzemeljska biotska pestrost
- Ohranjenost populacije velikih zveri – rjavi medved

Podatki in viri:

Ekološko pomembna območja. Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://www.arso.gov.si/narava/> (povzeto 15.9.2007).

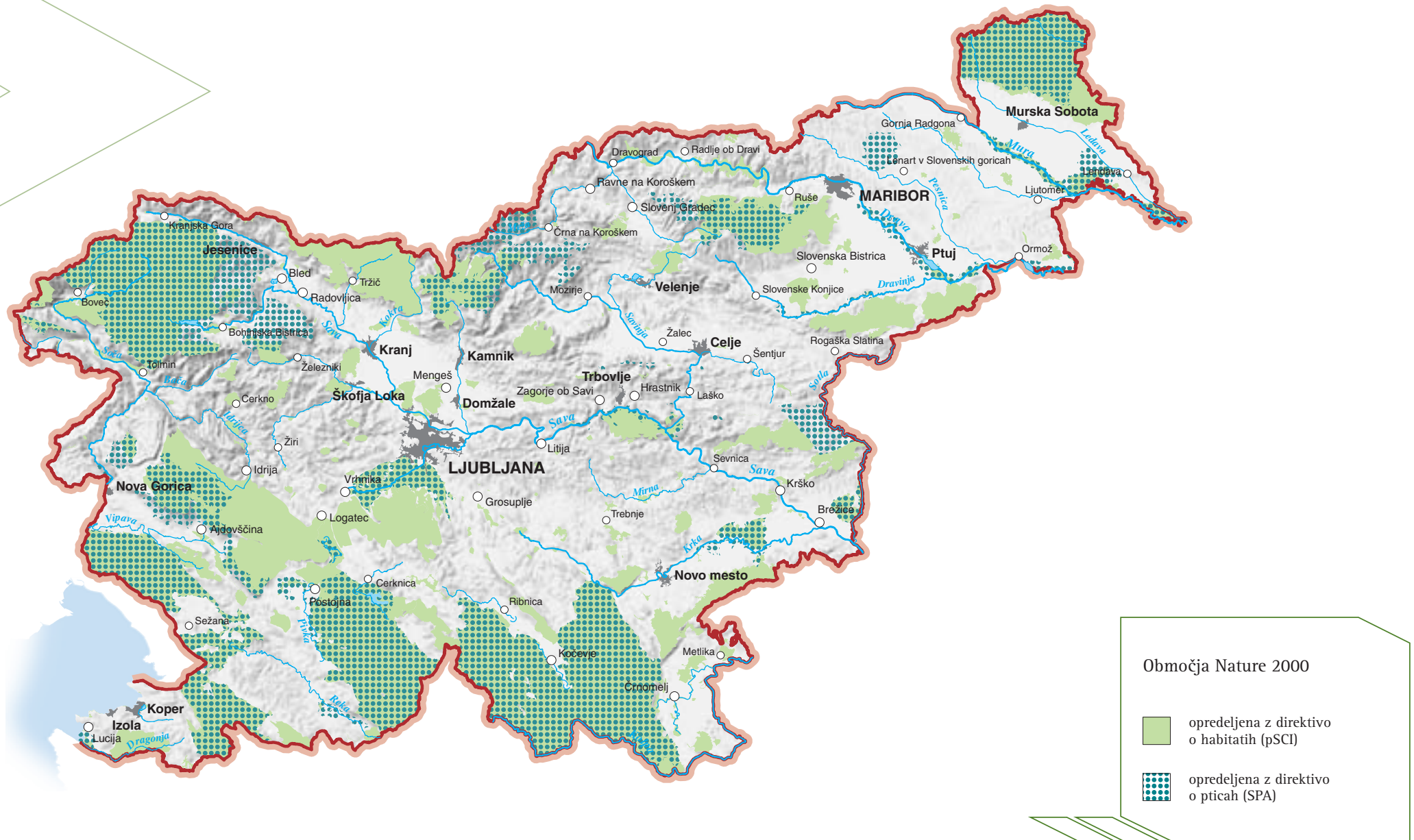
Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005–2012. Uradni list Republike Slovenije, št. 2/2006.

Uredba o ekološko pomembnih območjih. Uradni list Republike Slovenije, št. 48/2004.

Zakon o ohranjanju narave. Uradni list RS, št. 96/2004-ZON-UPB-2.

Karta: Ekološko pomembna območja. Skladišče digitalnih kart in podatkov, Agencija Republike Slovenije za okolje, 2007.

23. Posebna varstvena območja (Natura 2000)

Merilo: 1 : 1 100 000. Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, 2007.

Natura 2000 je evropsko omrežje posebnih varstvenih območij, razglašeni v državah članicah Evropske unije s ciljem ohranjanja in preprečevanja upadanja biotske raznovrstnosti. Posebna varstvena območja so torej namenjena ohranjanju živalskih in rastlinskih vrst ter habitatov, ki so redki ali na evropski ravni ogroženi zaradi človekove dejavnosti.

Natura območje je ekološko pomembno območje, ki je v Evropi pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (na podlagi direktive o pticah t.i. območja SPA ali posebna območja varstva) ter drugih živalskih in rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (na podlagi direktive o habitatih – območja pSCI ali posebna ohranitvena območja). Predloge območij, ki jih je Slovenija opredelila na podlagi direktive o habitatih, sprejme Evropska komisija po posebnem postopku, ki traja navadno nekaj let.

V Sloveniji smo določili 26 posebnih varstvenih območij po direktivi o pticah s površino 462 tisoč hektarov in predlagali 260 posebnih ohranitvenih območij po direktivi o habitatih s površino 640 tisoč hektarov. Območja Nature zajemajo skupaj 36 % površine Slovenije, 60 % površin, predlaganih po direktivi o habitatih, se pokriva s posebnimi območji varstva po direktivi o pticah. Večji del jih porašča gozd, velik je delež brez rastlinstva (kamenišča ipd.), 5 % površin je nad gozdno mejo in pomemben je tudi delež travnišč. Na teh območjih je treba vzdrževati ugodno stanje z različnimi ukrepi. Mogoče je zgolj nadaljevati obstoječe dejavnosti, na primer pašo ali košnjo suhih in vlažnih travnikov po cvetenju in gnezdenju, nekatere dejavnosti opuščati ali njihovo uvajanje preprečiti, npr. agromelioracija mokrišč. Nekaj manj od 30 % površine območja Nature je zavarovanih

tudi kot zavarovano območje v okviru krajinskih, regionalnih ali narodnih parkov ter naravnih spomenikov in predstavljajo kar tri četrtine takih zavarovanih območij.

Slovenija je, tako kot vse države članice Evropske unije, dolžna območja Nature ustrezno ohranjati. Izbira načina varovanja območij Nature je prepuščena presoji vsake države članice. V evropskih državah za biotsko raznovrstnost najpogosteje skrbijo s pogodbenim varstvom ali skrbništvom, na habitatnih tipih s kmetijsko rabo so to pogodbe v okviru kmetijsko-okoljskega programa. Za območja Nature so na razpolago finančni programi Evropske unije za sofinanciranje naravovarstvenih projektov (LIFE), naravi prijaznih oblik kmetovanja (sredstva za razvoj podeželja in iz strukturnih skladov) in drugih dejavnosti trajnostnega razvoja (sredstva iz strukturnih skladov).

Za obdobje finančne perspektive 2000–2006 (LIFE III NARAVA) je bilo ali je še v izvajanju 11 projektov. Evropska komisija je projekte sofinancirala s povprečno zelo visokim deležem (64 %) v skupni vrednosti 6,2 milijona evrov. Ti projekti so: Šotna barja v Triglavskem narodnem parku, Renaturacija in ohranjanje habitatov ter ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Upravljalni načrt za suha travnišča na planini Oslica in Vetrnik, Ohranitev velikih zveri v Sloveniji (rjavi medved), Varstvo ogroženih vrst in habitatov na območju bodočega Kraškega parka, Ohranitev ogroženih vrst in habitatov v Krajinskem parku Sečoveljske soline, Vzpostavitev dolgoročnega varstva kosca (*Crex crex*) v Sloveniji, NATURA 2000 v Sloveniji – upravljavski modeli in informacijski sistem, Ohranjanje populacije vider (*Lutra lutra*) na Goričkem, Presihajoče Cerknjsko jezero in Ohranjanje biotske raznovrstnosti reke Mure v Sloveniji. (UK)

Posebna varstvena območja (Natura 2000) so v Evropski skupnosti pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja ptic ter drugih živalskih in rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Obsegajo 36 % površja Slovenije in to ugodno stanje je treba vzdrževati z različnimi ukrepi.

Navezava na kazalce

<http://kazalci.arso.gov.si>

- Varovana območja narave
- Varovana območja narave in kmetijstvo
- Ogrožene vrste
- Velikost populacij izbranih vrst ptic
- Podzemeljska biotska pestrost
- Ohranjenost populacije velikih zveri – rjavi medved

Podatki in viri:

Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic.

Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

Ekološko pomembna območja. Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://www.arso.gov.si/narava/> (povzeto 3. 8. 2007).

Kaj je Natura 2000. Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://www.arso.gov.si/narava> (povzeto 3. 8. 2007).

LIFE III – narava v Sloveniji : zbornik projektov. 2007. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor.

Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Uradni list Republike Slovenije, št. 49/2004, 110/2004 in 59/2007.

Karta: Natura 2000. Metapodatkovni portal, Agencija Republike Slovenije za okolje. URL: <http://gis.arso.gov.si/mpportal/> (povzeto 3. 8. 2007).

24. Mokrišča

Merilo: 1 : 1 100 000. Vir: Agencija Republike Slovenije za okolje, Vodnogospodarski inštitut, 2000.

Mokrišča so dinamični ekosistemi z značilno združbo rastlin in živali. Združujejo značilnosti vodnih in kopnih ekosistemov, ki so med seboj povezani in se pogosto prepletajo. To jim daje pestrost, dinamičnost in bogastvo življenjskih oblik. Osnovni življenjski utrip mokriščem določa voda.

Gre za območja močvirij, nizkih barij, šotišč ali vode, naravnega ali antropogenega nastanka, stalna ali občasna, s stoječo ali tekočo vodo. Voda je lahko sladka, brakična ali slana. K mokriščem spadajo tudi območja plitvega obalnega morja.

Mokrišča so pomembna z ekološkega, družbenega in gospodarskega vidika. Pomembna je njihova vloga pri presnovi ter zadrževanju hranilnih snovi in usedlin, pri primarni produkciji, zadrževanju visokih in bogatenju nizkih voda. Njihova vloga pri kroženju vode in kemičnih snovi pripomore k ohranjanju kakovosti vode, zato jih lahko označujemo tudi kot naravne čistilne naprave. Za mokrišča je značilna visoka biološka raznovrstnost. So pomembni habitati številnim rastlinskim in živalskim vrstam, predvsem redkim in ogroženim. Ponujajo tudi privlačna območja za sprostitev in rekreacijo. Hkrati proizvajajo in zagotavljajo številne dobrine, ki so s preudarno rabo vedno na voljo, npr. ribe, les, krmo ali kmetijske pridelke. Vendar pa so mokrišča izredno občutljivi ekosistemi, katerih obstoj lahko ogrozijo razmeroma majhne spremembe dejavnikov v okolju.

Inventar slovenskih mokrišč iz leta 2000 vključuje več kakor 3500 lokacij. Večina popisanih mokrišč je manjša od 0,15 ha. To so kali, glinokopi, manjši zadrževalniki in kanali. Kar 83 % vseh lokacij in 61 % površine vseh mokrišč je nastalo pod vplivom človeka. Ob upoštevanju vseh poplavnih površin prekrivajo mokrišča v Sloveniji manj od 5 % ozemlja. Najobsežnejši so poplavni in mokrotni travniki, ki jih je največ na Ljubljanskem barju, Cerkniskem, Planinskem in Radenskem polju ter na Bloški

planoti in v Jovsih. Med naravnimi mokrišči po številu prevladujejo manjša jezera (vključno z gorskimi) in močvirja, po površini pa presihajoča jezera (največje je Cerkniško) in močvirja. Najobsežnejša celinska mokrišča so v ravninskem delu oziroma v spodnjem toku rek ob Muri, Dravi, Savi, Krki ali na kraških poljih (kraška Ljubljana s Cerkniskim in Planinskim poljem). Manjša, vendar pogosta so mokrišča tudi na planotah – visoka barja na Pokljuki in Pohorju, nizka barja na Bloški planoti. Sečoveljske in Strunjanske soline s Štjužo ter Škocjanski zatok so edina večja, še ohranjena območja mokrišč na slovenski obali.

Zaradi človekovih posegov in delovanja so mokrišča ogrožena neposredno: z osuševanjem ali zasipavanjem, regulacijo vodotokov, utrjevanjem brežin ali obal in sekanjem obvodnega rastja. Posredno pa jih človek ogroža s spreminjanjem vodnega režima, s čezmernim odvzemanjem vode ter z onesnaževanjem s kemikalijami in odpadki. Ti ekosistemi tako marsikje propadajo in izginjajo. Največ mokrišč smo izgubili v obalnem pasu (obalna ravnica Rižane in Badaševce) ter v poplavnih ravninah ob srednjih tokovih rek, npr. v Pomurju, v dolinah Ščavnice in Pesnice, na Primorskem pa ob Vipavi, Rižani in Dragonji. Vzrok je bil večinoma pospeševanje kmetijstva. V obalnem pasu je mokrišča uničil tudi nagel razvoj industrije, npr. Luka Koper, in turizma, npr. v Luciji, ter urbanizacija v v Kopru.

Z vidika ohranjanja mednarodno pomembnih mokrišč je bila leta 1971 v iranskem mestu Ramsar podpisana Konvencija o mokriščih ali Ramsarska konvencija. Zaradi posebnega pomena so tri mokrišča v Sloveniji že na seznamu mednarodno pomembnih mokrišč, t. i. ramsarske lokalitete, ki skupaj obsegajo 8205 ha površja. Leta 1993 so bile kot prve uvrščene na seznam Sečoveljske soline, leta 1999 so jim sledile Škocjanske jame, leta 2006 pa še Cerkniško jezero z okolico. (NZ)

Mokrišča združujejo značilnosti vodnih in kopnih ekosistemov, ki so med seboj povezani in se pogosto prepletajo. Pomembna so z ekološkega, družbenega in gospodarskega vidika. V Sloveniji je ohranjenih več kakor 3500 mokrišč, večinoma manjših. Najpomembnejša so razglašena za ramsarske lokalitete, so torej tudi mednarodno pomembna, in to so Sečoveljske soline, Škocjanske jame in Cerkniško jezero.

Navezava na kazalce

<http://kazalci.arso.gov.si>

- Zavarovana območja narave
- Ogrožene vrste
- Velikost populacij izbranih vrst ptic
- Podzemeljska bioraznovrstnost

Podatki in viri:

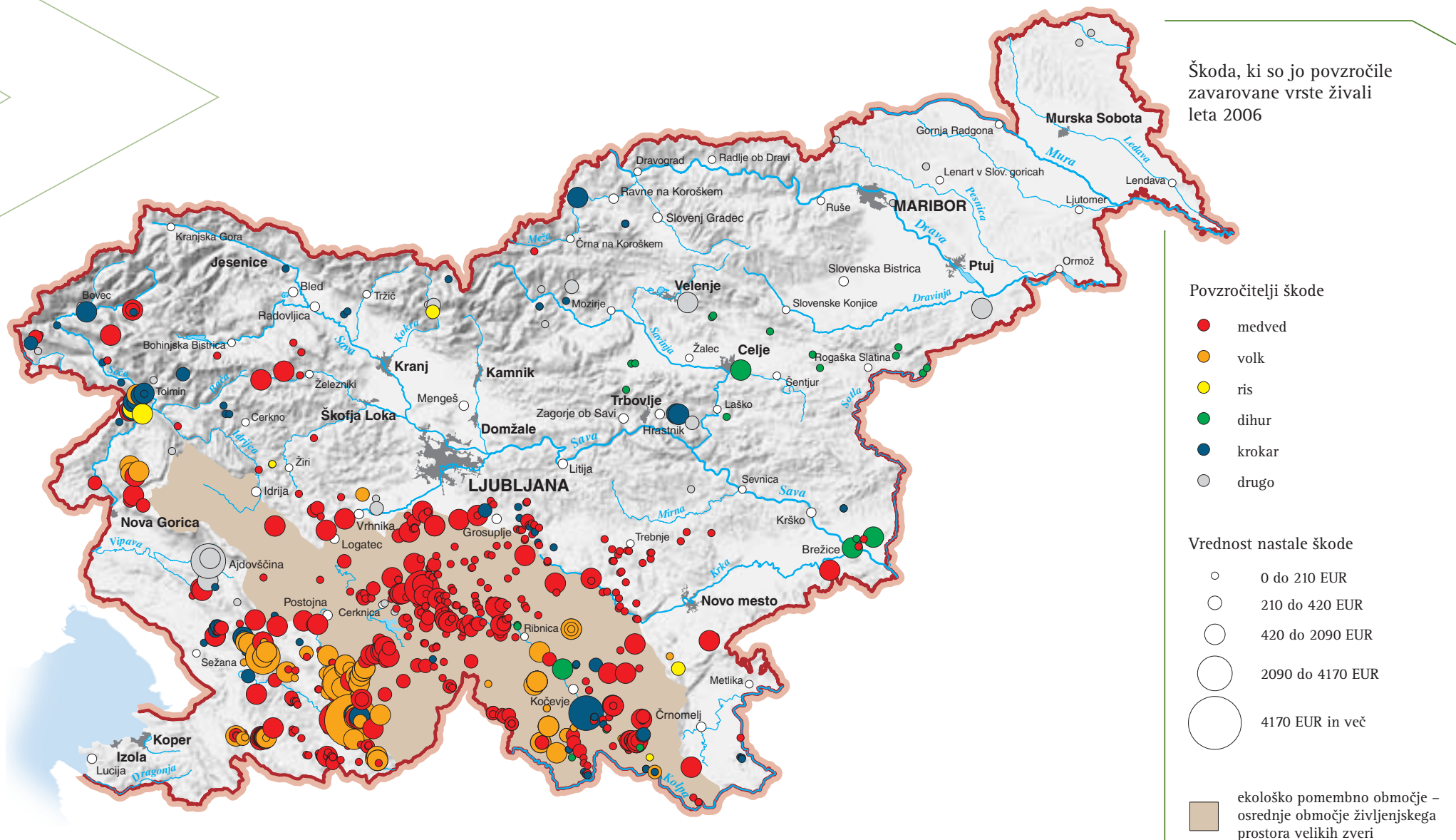
Vodno bogastvo Slovenije. 2003. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje.

The List of Wetlands of International Importance. URL: <http://ramsar.org/sitelist.doc> (stanje na dan 18. april 2007).

Karta: Inventar slovenskih mokrišč. 2000. Ljubljana, Vodnogospodarski inštitut.

Mokrišča. Skladišče digitalnih kart in podatkov, Agencija Republike Slovenije za okolje, 2000.

25. Škoda, ki so jo povzročile zavarovane vrste živali

Zavarovane vrste živali so danes zaradi razvoja infrastrukture, urbanizacije prostora in razkroja gozdnih kompleksov ogrožene prostoživeče divje živali. Ogrožajo jih vse večji posegi v okolje, ki jim ožijo življenjski prostor in poslabšujejo življenjske možnosti. Medved kot zavarovana vrsta uživa danes izredno pozornost, saj je v Evropi veliko sredstev in prizadevanja usmerjenih v ohranitev osamljenih ostankov populacij in ponovno naselitev na območja nekdanje razširjenosti.

Za izplačila odškodnine zaradi škode, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst, je z uredbo iz leta 2004 pristojna Agencija Republike Slovenije za okolje, škodo pa ocenjuje Zavod za gozdove Slovenije. V letu 2006 je bilo obravnavanih 1085 škodnih dogodkov. V odškodninskih zahtevkih so se uveljavljala povračila za škodo, ki so jo povzročile živali 11 zavarovanih vrst. Za 995 škodnih dogodkov je bilo v celoti ali delno odobreno izplačilo odškodnine v skupni višini 288 632,20 evra. Škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst, so lastniki premoženja opazili predvsem od junija do oktobra.

V 60 % škodnih dogodkov, za katere je bilo odobreno izplačilo odškodnine, je bil povzročitelj škode rjavi medved (*Ursus arctos*). Od tega je bila tretjina škode na drobnici in slaba četrtina v sadjarstvu. Krokar (*Corvus corax*) je bil povzročitelj škode v 19 % škodnih dogodkov, volk (*Canis lupus*) v 17 % ter ris (*Lynx lynx*) in dihur (*Mustela putorius*) v 2 %. Med preostalimi pov-

zročitelji so bile prepoznane naslednje zavarovane vrste: uje-de – planinski orel (*Aquila chrysaetos*), ptiči pevci – črna vrana (*Corvus corone*), škorec (*Sturnus vulgaris*), drozg (*Turdus philomelos*) in brinovka (*Turdus pilaris*) ter divja mačka (*Felis silvestris*) in veliki detel (*Dendrocopos major*).

Največ škodnih dogodkov je bilo povzročenih na drobnici (ovce, koze), in sicer v 53 % vseh škodnih dogodkov, za katere je bilo izplačanih tudi največ finančnih sredstev, to je 60 %. Sledijo škodni dogodki v sadjarstvu, ki so bili zabeleženi v 14 %; za odškodnine je bilo namenjenih 7 % finančnih sredstev. V pridelavi krme gre za škodo, ki je nastala na balah travne silaže in predstavlja 9 % škodnih dogodkov; za izplačilo odškodnin je bilo odobrenih 6 % finančnih sredstev. V poljedelstvu (kоруza za siliranje, kuruza za zrnje, pšenica, oves, korenje) so škodni dogodki nastali v 8 % in zanje so bili namenjeni 4 % finančnih sredstev. 7 % škodnih dogodkov je nastalo v čebelarstvu (škoda na čebelnjakih, uničeni panji, čebelje družine, med), za katere se je namenilo 12 % finančnih sredstev.

V letu 2006 je znašala najnižja izplačana odškodnina za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih vrst 2,28 evra, katere povzročitelj je bil rjavi medved. Najvišja izplačana odškodnina v istem obdobju je znašala 4027,41 evra; njen povzročitelj je bil krokar. (MP)

Zavarovane vrste živali so danes zaradi vse večjih posegov v okolje ogrožene prostoživeče divje živali. Agencija Republike Slovenije za okolje je pristojna za odločanje o zahtevkih za izplačilo odškodnine zaradi škode, ki so jo povzročile te živali. Največ škodnih dogodkov povzročita rjavi medved in volk na drobnici, za kar se izplača tudi največ denarja.

Navezava na kazalce

<http://kazalci.arso.gov.si>

- Ogrožene vrste
- Velikost populacij izbranih vrst ptic
- Varovana območja narave
- Varovana območja narave in kmetijstvo

Podatki in viri:

Simonič, A., 1998. Srečanja z medvedom. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije.

Ulamec, P., 2007. Analiza odškodninskih zahtevkov za škodo, ki so jo povzročile živali zavarovanih prosto živečih živalskih vrst v letu 2006. Ljubljana, Agencija Republike Slovenije za okolje.

Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah. Uradni list Republike Slovenije, št. 46/2004, 109/2004 in 84/2005.

Karta: Zavod za gozdove Slovenije, 2007.